

EVA
BALTASAR

Boulder

Traducere din limba catalană și note de
Jana Balacciu Matei

EDITORI:
Silviu Dragomir
Magdalena Mărculescu
Vasile Dem. Zamfirescu

DIRECTOR EDITORIAL
ANANSI. WORLD FICTION:
Bogdan-Alexandru Stănescu

REDACTARE:
Ruxandra Câmpeanu

DESIGN:
Andrei Gamarț

DIRECTOR PRODUCȚIE:
Cristian Claudiu Coban

DTP:
Mirela Voicu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BALTASAR, EVA

Boulder / Eva Baltasar ; trad. din lb. catalană și note de de Jana
Balacciu Matei. - București : Editura Trei, 2025
ISBN 978-606-40-2642-2

I. Balacciu-Matei, Jana (trad. ; note)

821.134.1

Titlul original: *Boulder*
Autor: Eva Baltasar

Copyright © Club Editor 1958 SLU and Eva Baltasar, 2020
First published in Catalan in 2020 by Club Editor.
This edition published by arrangement with SalmaiaLit, literary agency.

Copyright © Editura Trei, 2025,
pentru traducerea în limba română

O.P. 16, Ghișeul 1, C.P. 0490, București
Tel.: +4 021 300 60 90; Fax: +4 0372 25 20 20
www.edituratrei.ro

ISBN: 978-606-40-2642-2

1

Quellón¹. Chiloé. O noapte cu ani în urmă. Trecut de zece. Nu cer, nu vegetație, nu ocean. Doar vântul, mâna care înșfacă totul. Om fi vreo doisprezece oameni. Suflete. Într-un loc ca ăsta, la ora asta, oamenilor le poți spune suflete. Debarcaderul e mic, înclinat. Insula se predă apei în blocuri de ciment pe care sunt montați, unul lângă altul, bolarzi. Par capete diforme ale piroanelor imense care fixează docul pe fundul apei. Nimic altceva. Mă uimește liniștea insularilor. Stau, risipiți, în ploaie, cu boccele mari cât niște cufere lângă ei. Înfășurați în plastic rezistent la vânt, cu un termos între picioare, mănâncă în tăcere. Așteaptă. Ploaia cade pe ei ca un blestem, li se prelinge pe spinările încovoiate și formează pârâiașe care curg în ocean, gura imensă niciodată obosită să primească și

1. Oraș din sudul provinciei Chiloé, regiunea Los Lagos, Chile.

să înghită. E un frig bizar, parcă am sorbit din el, fiindcă îl simt, fanatic, agresiv, sub piele, și încă mai înăuntru, în țesuturile care leagă organele între ele. Impenetrabili insulari. Am stat aici trei luni, ca bucătăreasă la câteva tabere de adolescenți. Seara pedalam până-n sat și luam un *aguardiente*¹ la barul pensiunii. Rareori vreo femeie. Ritual de muncitori. Dinți pățați salutând. Ochii negri ca tăciunele ai arborilor genealogici care izbutiseră anevoie să crească pe piatra sărată vorbindu-mi de la mese. Vorbind pentru toți morții.

Nu sunt o bucătăreasă de elită, sunt una de cantină, pricepută, dar fără școală. Cel mai mult îmi place, în munca mea, să mânuiesc alimentele când sunt încă întregi, când ceva din ele vorbește despre un loc al lor în lume, despre o obârșie și despre raza aceea de singurătate de care, ca să crească, are nevoie orice făptură. Apă, pământ, plămâni. Condițiile liniștii. Alimentele au piele și, ca să le prepari, îți trebuie cuțite. Dacă-n bucătărie sunt talentată la ceva, sunt la despicat, la tăiat. Restul nu e artă. Să le condimentezi, să le combini, să le dai căldură... asta fac mâinile, își comandă singure. Am lucrat la școli, la cămine de bătrâni și la o închisoare. Slujbele mele durează câteva săptămâni, îmi alunecă printre degete, sunt o grăsime pe care eu o curăț. Ultimul meu șef dinainte de-a veni la Chiloé a vrut să-mi dea o explicație: nu mâncarea era de vină, eu eram. Într-o bucătărie se

1. Băutură alcoolică distilată.

lucrează în echipă, trebuia să-mi caut una foarte mică dacă voiam să lucrez singură și să-mi câștig mai departe pâinea din asta.

La miezul nopții sosește vaporul. Se-aruncă peste noi cu o viteză alarmantă. Mi se pare, probabil, din cauza luminilor, scânteiază în ploaie și ne fac să clipim. E mișcare în spatele nostru, cineva sosește într-un jeep negru și lasă motorul pornit. Ne strigă. Insularii se ridică. Par enorme broaște țestoase ieșite dintr-un ou mare. Pășesc încet prin ploaie, trec pe lângă mine și mă simt o străină neînsemnată, albă ca boala și udă sub impermeabilul bleumarin. Ar trebui două trupuri ca al meu ca să facă unul rezistent ca al lor. Și totuși am fost cândva ca ei, am săpat insula cu unghiile până mi-am dat seama că buricul degetelor se poate întări, că inima guvernează trupul și-l transformă conform celui dintâi mandat al ei, voința. Ne refugiem în fața ușii șoferului. Îmi fac vizieră din glugă, mă frec la ochi și-ncerc să pricep ce se-ntâmplă. Mâini schimbând între ele monede, bancnote. Din mașină iese o muzică pentru instrumente cu coarde, parcă omagiind furtuna. Cumpăr bilet cu pesos din borseta prinsă în talie. Restul din salariul pe trei luni îl țin, împachetat în folie din plastic, între maiou și piele.

Parcă pasarela ne-ar fi așternut-o oceanul însuși, parcă oceanul ar fi venit să ne ia. Rucsacul mă face să merg aplecată. Mă țin cu fiecare mână de câte o coardă, mă las

condusă de ele, nu le dau drumul. Suntem îndemnați prin strigăte să avansăm. Intru-n vapor și-mi zic că nu părea atât de mare și, deodată, liniște. Sunetele umane, abia perceptibile, în afara razei de acțiune a elementelor. Coborâm pe o scară metalică laterală, fiecare pas măsurat cu grijă. În spatele unei uși e o magazie goală. Este o navă comercială, nu de croazieră. Ne-aruncăm pe jos de parc-am purta-n spate ani de pribegie și unii ne privim în ochi, poate pentru prima oară. Bărbatul de lângă mine scoate o sticlă de *pisco*¹ și trage o dușcă lungă. Apoi o dă să treacă din mână-n mână. Ceremonia pipei: să vedem cum se termină. Îmi scot impermeabilul și puloverul ud și-mi pun unul uscat, murdar, de care dau scormonind pe băjbăite în rucsac. Nu-mi dau seama când ridicăm ancora. Magazia se înalță și coboară neîncetat. Uneori ne rostogolim toți într-o parte și becul pâlپاie, până când alt val ne trimite la loc. O bătrână îmi oferă sticla cu câte un zâmbet în fiecare ochi și unul știrb dedesubt. O iau și beau. Mă-ncântă locul ăsta, ochii ăștia înguști și negri care nici nu mă vor, nici nu mă resping, această fabuloasă libertate.

Asta am venit să caut aici, momentul zero. Obosită să inventez CV-uri, să vorbesc și să mă port de parcă viața ar fi o narațiune, de parcă o sârmă înfiptă-n mine m-ar ține dreaptă și stabilă. Nu ruta contează, ci unde vrei să ajungi și dacă viața trebuie să fie o poveste nu

1. Rachieu făcut din struguri, băutura tradițională în Chile și Peru.

poate fi decât una proastă. Ce-aveam în minte, părăsind totul și acceptând trei luni de viață la capătul lumii? Tocmai fusesem concediată de la un restaurant dintr-un parc industrial. În fiecare dimineață făceam autostopul. De cele mai multe ori întârziam, deși plecam de-acasă cu două ore mai devreme. Cel mai bun moment al zilei era când o mașină sau o furgonetă se oprea pe marginea drumului, la o sută, o sută cincizeci de metri de mine, și-mi făcea semn cu farurile. Alergam ca nebuna, cu rucsacul în spate, deschiată la jachetă, suflând rotocoale de abur amestecat cu fum de țigară. Unii șoferi se mirau când vedeau că-s femeie. Alții nici nu băgau de seamă. Cincisprezece kilometri de pace, de neaflat niciunde, de asaltat traseul cu care se chinuiau zi de zi oamenii ăia de treabă. Mi-ar fi plăcut să sar din mașină în mers, în loc să salut și să-nchid ușa cum ai închide sicriul unui bun prieten, un trup mort. Ce-aveam în minte, lăsând baltă totul? Dezastruoasa posibilitate a unei slujbe la fel, o cameră de trei pe patru într-un bloc la periferie, amoruri fugare, azi frigându-mi degetele, mâine ireale. Zilele veneau și se duceau, identice, le doboram noapte de noapte sorbind din pahar, întinsă-n patul meu îngust, cu căștile-n urechi și o scrumieră pe burtă. Trăisem încremenită într-o certitudine impalpabilă, ținută de cele câteva lucruri necesare care mă deosebeau de un om al străzii, de o exclusă. Aveam nevoie să înfrunt golul, îl visasem până făcusem din el un catarg, centrul de echilibru de care să mă țin când în jurul meu viața se prăbușea.

Veneam din nimic, intoxicată, și năzuiam la ținuturi bătute de vânturi.

O podea tare și rucsacul drept pernă. Tovarăși tăcuți. Eu în carenă, carena în furtună, un plic plin de bancnote pe burtă. Noaptea asta am câștigat.

Rămân aici câțiva ani. Căpitanul are față de jucător, calm, inteligent. Ei îi spun *patrón*¹. Pielea fină, roșie îi iese din gulerul cămășii ca o a doua cămașă, care i se închide pe trăsăturile minuscule: bărbie, gură, mustață, nas, frunte, aliniate, una după alta, cu ochii ca două găuri care întăresc fiecare ordin și fiecare decizie. Mi-a dat slujba fiindcă nu cer bani, doar masă și pat. Cred că am descoperit ce e fericirea: să te scoli fluierând, să nu deranjezi pe nimeni, să nu dai explicații și-n zori să cazi în pat cu trupul zob de oboseală și capul liber de orice urmă de amărăciune și venin. Toți de la bord mă cred ținută, cred că-s oaia rătăcită a unei familii aristocratice, că un asasin mi-a ucis părinții și frații. Sunt convinși că mă aflu aici, ascunsă în anonimatul echipajului, ca să pun la cale până-n ultimul detaliu o răzbunare lentă și crudă. Îi las să creadă asta, fiindcă sunt prietenoși, fiindcă, în fond, suntem mai frați decât fiii aceleiași mame. Vaporul ne ține în lichidul lui amniotic, ne iubește, ne hrănește, ne face să ne privim pe noi înșine. Mă las purtată, viața crește fără să mă copleșească, se concentrează în fiecare

1. Șeful.

minut, face implozie, e în mâinile mele. Pot renunța la orice, fiindcă nimic nu e decisiv când refuzi să-ți închizi viața în temnița narațiunilor.

Navigăm de-a lungul coastei chiliene. Urcăm până la Talcahuano, Valparaíso, Antofagasta, Iquique. De obicei nu cobor pe țărm, deși, când și când, mi-ar plăcea. Valparaíso, de exemplu, portul noaptea, la adăpostul strălucitoarelor *cerros*¹. Acolo aș vrea o iubită. M-așez pe punte, beau, fumez juma de pachet și mă simt idioată. E mai mult de-un an de când n-am mai ținut o femeie în brațe. Trupul mă insultă, îmi cere un alt trup, să-și sature foamea monstruoasă de a-l atinge și excita până îl face să scuipe din el omul, puritatea, farmecul. Mor de dorință să deschid și să-nchid o ușă, să târăsc cu gura altă gură-n pat, să feliez dorința. La Barcelona era ușor. Aici nici nu-mi propun. Mai bine mă retrag în patul meu strâmt și rechem totul în punctul ăla prea concret dintre picioare, pe degete cu saliva care mi-l umple de tutun și de singurărate.

E cea mai bună slujbă pe care-am avut-o vreodată. Bucătăria e mică, ruginită. Un cuptor, plită cu patru ochiuri, un blat de lucru. Oalele par strânse de pe fundul mării. Bine că am cuțitele mele, nu mă despart de ele nici la culcare, că, dacă le-aș lăsa într-un sertar, a doua zi ar trebui să mă duc să le caut în sala mașinilor. Oricum, nu

1. Coline.

intră nimeni în bucătărie când sunt eu. Las ușa deschisă și, din când în când, cineva bagă capul și cere o cafea. Și-o fac singuri. Am apă pe foc tot timpul, un borcan de nes și unul de zahăr. Uneori se-așază un moment pe taburetul din colț. Se odihnesc și se uită cum lucrez, îmi vorbesc despre bunicile lor, toate experte în *humitas*¹ și *empanadas*². Ofițerul secund îmi dictează rețetele. Aici, *humitas* ies din discuție, dar *empanadas* mă cuceresc. Sunt practice și plac tuturor, deși carnea mea e din conservă și măslinile n-au saramură destulă. În fiecare seară pregătesc aluatul și-l las la dospit peste noapte. Îmi place să mă vâr în așternut și să mă-nvelesc știind că, în bucătărie, un alt corp învelit rămâne treaz și lucrează pentru mine. Dimineața mă minunez de cât a crescut, de parcă totul, cupola de grâu perfectă, moale, refugiul ei cald, ar fi un nepot îndepărtat care a crescut de pe-un an pe altul, fără niciun efort, în liniștea absenței. Frământ aluatul pe blat, îl pudrez cu făină, îi dau formă, i-o iau și-mi închipui că sunt un zeu nătâng pe punctul de-a modela o nouă stirpe. Orice prostie ca să nu simt coapsele, sâni, pulpele, carnea perfectă a unei femei sub mâinile mele.

Navigăm săptămâni întregi pe apele din jurul insulei Chiloé. Niște ape neliniștite, de parcă nu s-ar simți-n largul lor prinse între arhipelag și continent. Cele mai

1. Preparat specific Americii de Sud, alcătuit în esență dintr-o pastă de boabe de porumb, amestecată cu lapte, ou, brânză sau alte ingrediente, înfășurată în pânuși tinere și fiartă la abur sau coaptă în cuptor.

2. Plăcinte cu carne, pește sau zarzavaturi, specifice lumii hispanice.

rele furtuni, nici vorbă de comparație cu cea de la îmbarcare. Deseori atât de violente, că trebuie să ne-adăpostim într-un golf. Ore întregi de așteptare, de cele mai multe ori noaptea. Dacă avem pasageri, trimit pe cineva să le ducă niște sandviciuri. Localnicii sunt încântați. Tot ce înghit pare să-i îmbogățească și să-i fortifice, să le dea mai multă viață și putere s-o trăiască. În schimb, puținilor turiști de la bord nimic nu le convine. E ciudat, fiindcă sunt dintre cei care fug de confortul navelor de croazieră. Pleacă de-acasă deciși să facă din zilele de vacanță o expediție, o rută spre un adevăr interior. Aud de cargouri care primesc pasageri și-și cumpără bilete într-o noapte cu furtună, mai vii ca oricând, îndrăgostiți de aventura lor mai mult decât de copiii pe care-i au sau o să-i aibă. După trei ore sunt livizi și au nevoie de un closet. Al lor e pe punte. Două rânduri de trepte de la magazie până sus și încă unul până la cămăruța aia. Vântul îi scuipe în față, îi orbește cu gloanțe din potopurile australe. Valurile urlă, ar înghiți totul. Nu-nțeleg cum de nu dau ortul popii oamenii-ăștia. Urcă gâfâind din răspuțeri, prinși de balustrade inexistente. Se-nchid în closet și-și golesc burțile. Și aici sunt valuri, ca un monstru marin apărut brusc, care-i aruncă-n perete și-i devorează începând cu gâtul. Dacă descopăr vreodată c-am ajuns ca ei, mă-mpușc.

Nu știu de ce, încep să primesc salariu. Nu cine știe ce, dar implică o schimbare în relația mea cu munca, n-o mai simt a mea, devine a cuiva care o evaluează